

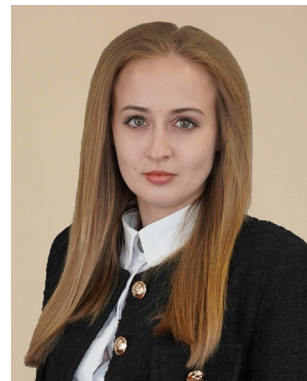
УДК 343.3/.7:[343.61:342.78] (477) (045)
DOI <https://doi.org/10.32782/cuj-2025-4-7>

Назимко Єгор Сергійович

доктор юридичних наук, професор,
головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з проблем запобігання кримінальним правопорушенням
навчально-наукового інституту підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції імені Е.О. Дідоренка
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0003-4949-4155

Пономарьова Тетяна Ігорівна

доктор юридичних наук, старший дослідник,
завідувач науково-дослідної лабораторії
з проблем запобігання кримінальним правопорушенням
навчально-наукового інституту підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції імені Е.О. Дідоренка
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-5209-0234

Семенишин Микола Олександрович

доктор юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з проблем запобігання кримінальним правопорушенням
навчально-наукового інституту підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції імені Е.О. Дідоренка
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-4892-2843

Петренко Віталій Олександрович

науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з проблем запобігання кримінальним правопорушенням
навчально-наукового інституту підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції імені Е.О. Дідоренка
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0009-0000-1938-9595

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ КАТУВАННЯ, ВЧИНЕНОГО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті розглядаються особливості кримінально-правової кваліфікації катування, вчиненого в умовах воєнного стану. Вказується, що катування має стабільно негативну динаміку, яка, незважаючи на позитивні зміни у 2021–2022 роках, зазнала повторного поступового зростання після початку повномасштабного

збройного конфлікту. Однією з причин стала низька ефективність кримінально-правової протидії, зокрема – прогалини, які виникають під час кримінально-правової кваліфікації катування, а також відмежування його від суміжних кримінальних правопорушень. За результатами аналізу судової практики, зокрема вироків, ухвалених у кримінальних провадженнях за фактом вчинення катувань представниками РФ, констатується відсутність випадків притягнення останніх до відповідальності за ч. 3 ст. 127 Кримінального кодексу України та ст. 442-1 Кримінального кодексу України. Визначається, що в усіх випадках такі особи були визнані винними у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 Кримінального кодексу України. Пропонуються зміни до ч. 3 ст. 127 Кримінального кодексу України. Підсумовується, що після ратифікації Римського статуту, а також із урахуванням положень Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання питання щодо доцільності подальшого збереження редакції ч. 3 ст. 127 Кримінального кодексу України потребує детального вивчення. Вказане зумовлюється тим, що фактично положення та принципи національного кримінального законодавства надають можливість притягати іноземців до кримінальної відповідальності за вчинення на території України будь-яких кримінальних правопорушень, зокрема і катування, що ставить під сумнів доцільність виокремлення спеціальної кваліфікуючої ознаки саме для катування.

Ключові слова: катування, воєнні злочини, злочини проти людяності, воєнний стан, збройний конфлікт, Римський статут, кримінальна відповідальність, покарання, кримінальне правопорушення.

Nazymko Ye. S., Ponomarova T. I., Semenyshyn M. O., Petrenko V. O. Specific Features of the Criminal-Law Qualification of Torture Committed under Martial Law

The article examines the features of the criminal legal qualification of torture committed under martial law. It is indicated that torture has a consistently negative dynamics, which, despite positive changes in 2021–2022, has undergone a repeated gradual increase after the start of a full-scale armed conflict. One of the reasons was the low effectiveness of criminal legal countermeasures, in particular, the gaps that arise during the criminal legal qualification of torture, as well as its delimitation from related criminal offenses. According to the results of the analysis of judicial practice, in particular, the verdicts passed in criminal proceedings on the fact of torture committed by representatives of the Russian Federation, it is stated that there were no cases of the latter being held liable under Part 3 of Art. 127 of the Criminal Code of Ukraine and Art. 442-1 of the Criminal Code of Ukraine. It is determined that in all cases such persons were found guilty of committing a criminal offense provided for in Art. 438 of the Criminal Code of Ukraine. Amendments to Part 3 of Article 127 of the Criminal Code of Ukraine are proposed. It is concluded that after the ratification of the Rome Statute, as well as taking into account the provisions of the United Nations Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, the issue of the expediency of further preserving the wording of Part 3 of Article 127 of the Criminal Code of Ukraine requires detailed study. This is due to the fact that in fact, the provisions and principles of national criminal legislation provide the opportunity to bring foreigners to criminal liability for committing any criminal offenses on the territory of Ukraine, including torture, which calls into question the expediency of distinguishing a special qualifying characteristic specifically for torture.

Key words: torture, war crimes, crimes against humanity, martial law, armed conflict, Rome Statute, criminal liability, punishment, criminal offense.

Вступ. Після початку повномасштабної агресії російської федерації проти України актуалізувалась низка кримінальних правопорушень, кількісний показник яких тривалий час залишався стабільно низьким або взагалі таких діянь не було виявлено. Щодо перших – такими кримінальними правопорушеннями, як правило, є окремі діяння проти життя та здоров'я особи, а також проти честі, волі та гідності. До других можуть бути віднесені кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, що логічно пояснюється особливостями об'єктивної сторони складу таких протиправних діянь. Одночасно з цим доцільно виокре-

мити одне актуальне суспільно небезпечне діяння, яке може розглядатись як у межах кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я, так і як правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку – катування, кримінальна відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 127 Кримінального кодексу України (далі – КК України).

Відповідно до статистичних даних, оприлюднених на офіційному сайті Офісу Генерального прокурора, у 2017 році було обліковано 82 кримінальні правопорушення, передбачені ст. 127 КК України, у 2018 році – 163, у 2019 – 140, у 2020 – 129, у 2021 – 79, у 2022 – 68, у 2023 – 91, у 2024 – 124, а станом

на листопад 2025 року – 107 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 127 КК України [1]. Отже, катування має стабільно негативну динаміку, яка, незважаючи на позитивні зміни у 2021–2022 роках, зазнала повторного поступового зростання після початку повномасштабного збройного конфлікту. Однією з причин стала низька ефективність кримінально-правової протидії, зокрема – прогалини, які виникають під час кримінально-правової кваліфікації катування, а також відмежування його від суміжних кримінальних правопорушень.

Матеріали та методи. За допомогою діалектичного підходу до пізнання правових явищ у дослідженні було розкрито особливості розвитку кримінальної відповідальності та покарання за катування; позитивістські підходи дозволили проаналізувати та систематизувати міжнародні стандарти запобігання катуванню. У дослідженні також було використано догматичний та системно-структурний методи – для визначення перспектив розвитку кримінального законодавства щодо кримінальної відповідальності за катування. Теоретичну базу становлять положення міжнародного та національного законодавства, наукові праці вчених-фахівців у галузі кримінального права та міжнародного гуманітарного права. Емпіричну базу становлять статистичні дані, викладені на сайті Офісу Генерального прокурора, а також національна судова практика.

Метою статті є визначення особливостей кримінально-правової кваліфікації катування, вчиненого в умовах воєнного стану, а також визначення способів удосконалення кримінального законодавства у частині кримінальної відповідальності та покарання за таке кримінальне правопорушення.

Результати. Основним міжнародним правовим документом, у якому визначено засади протидії катуванню, є Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, у ст. 4 якої передбачено, що кожна держава-сторона забезпечує розглядання всіх актів катування згідно з її кримінальним законодавством як злочини. Те саме стосується спроби піддати катуванням та тих дій будь-якої осо-

би, що являють собою співучасть у катуванні. Кожна держава-сторона встановлює відповідні покарання за такі злочини з урахуванням їх тяжкого характеру [2].

З моменту прийняття чинного КК України 2001 року ст. 127 чотири рази піддавалась перегляду із наступними змінами та доповненнями: у 2005 році відповідно до Закону України від 12.01.2005 № 2322-IV «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення правового захисту громадян та запровадження механізмів реалізації конституційних прав громадян на підприємницьку діяльність, особисту недоторканність, безпеку, повагу до гідності особи, правову допомогу, захист)» [3] було уточнено суб'єктивну сторону та кваліфікуючі ознаки; у 2008 році відповідно до Закону України від 15.04.2008 № 270-VI «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності» [4] – уточнено об'єктивні та суб'єктивні ознаки, зменшено строки покарання, декриміналізовано катування, вчинене працівниками правоохоронних органів (замінено на кваліфікуючу ознаку – катування, вчинене службовою особою з використанням свого службового становища), а також таке катування, якщо воно призвело до загибелі людей; у 2009 році відповідно до Закону України від 05.11.2009 № 1707-VI «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості» [5] було уточнено ч. 2 ст. 127 КК України, а саме – доповнено кваліфікуючою ознакою вчинення катування з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості (вчинення катування службовою особою з використанням свого службового становища було декриміналізовано).

Одночасно з цим до змін, які, як видається, призвели до помилок у кримінально-правовій кваліфікації катування, можна віднести ті, що були внесені відповідно до Закону України від 01.12.2022 № 2812-IX «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за катування» [6] – ст. 127 КК України було доповнено ч. 3, в якій передбачено кримінальну відповідальність

за катування, вчинені представником держави, у тому числі іноземної, а також приміткою, в якій визначено, що під представниками держави у цій статті і статті 146-1 цього Кодексу слід розуміти службових осіб, а також осіб, які виступають як офіційні, чи діють з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди. Під представниками іноземної держави у цій статті і статті 146-1 цього Кодексу слід розуміти осіб, які діють як державні службовці іноземної держави або проходять військову службу у збройних силах, органах поліції, органах державної безпеки, розвідувальних органах, або осіб, які займають посади в зазначених або будь-яких інших державних органах чи органах місцевого самоврядування іноземної держави, утворених відповідно до її законодавства, або які діють за наказом таких осіб, а також представників іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд і груп найманців, утворених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією, а також представників окупаційної адміністрації Російської Федерації, до якої входять її державні органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних Російській Федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України.

Із урахуванням того, що вказані зміни було внесено наприкінці 2022 року, ще до ратифікації Римського Статуту та систематизації судової практики щодо притягнення представників рф до кримінальної відповідальності за вчинення воєнних злочинів, можна припустити, що в частині визнання суб'єктом кримінального правопорушення представників іноземної держави вони були зумовлені потребою у створенні превентивного механізму та забезпечення можливості притягнення до кримінальної відповідальності військовослужбовців та інших представників держави-агресора. Наразі такі зміни зумовлюють потребу у встановленні ознак розмежування кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 127 КК України, якщо вони вчинені представниками рф, а також кримінальних правопорушень, передбачених ст. 438 та ст. 442-1 КК України.

Аналогічна думка висловлюється також вченими та практиками, які відзначають, що злочин катування за КК України корелює з однойменним злочином проти людяності за міжнародним звичаєвим правом, оскільки характеризується умисним (тобто свідомим) заподіянням фізичного або психічного болю чи страждання з певною метою. Однак також відзначається, що звичайний злочин катування не характеризується тим, що акт катування вчинявся в контексті широкомасштабного або систематичного нападу, спрямованого проти цивільного населення (тобто контекстуальний елемент злочинів проти людяності) [7, с. 513].

Наведене також підтверджується результатами аналізу судової практики, зокрема вироків, ухвалених у кримінальних провадженнях за фактом вчинення катувань представниками рф, які дозволяють констатувати відсутність випадків притягнення останніх до відповідальності за ч. 3 ст. 127 КК України та ст. 442-1 КК України. В усіх випадках такі особи були визнані винними у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 438 КК України.

Так, наприклад, відповідно до вироку Котелевського районного суду Полтавської області від 23 грудня 2022 року (справа № 535/2922/22, провадження № 1-кп/535/368/22) осіб було обвинувачено у вчиненні вказаного протиправного діяння за таких обставин: *ОСОБА_4, ОСОБА_5, ОСОБА_13 та ОСОБА_7, діючи за вказівками і завданнями невстановленого військовослужбовця ЗС РФ за попередньою змовою групою осіб, реалізуючи злочинний умисел, направлений на здійснення жорстокого поводження з цивільним населенням смт Борова, а саме з окремими мешканцями, які у складі сил оборони для забезпечення національної безпеки України, з метою відновлення і підтримання правопорядку на території тимчасово окупованих районів Донецької і Луганської областей здійснювали комплекс активних заходів з використанням зброї та військової техніки, спрямованих на подолання збройної агресії Російської Федерації, а також збройного опору учасників терористичних організацій «ЛНР» та «ДНР», та які були звільнені з військової служби. З метою реалізації свого злочинного*

умислу, ОСОБА_4, ОСОБА_5, ОСОБА_13 та ОСОБА_7, діючи за попередньою змовою групою осіб, 01.09.2022, близько 15 год. 00 хв., прибули до приміщення Борівського відділення поліції Ізюмського відділу поліції ГУ НП в Харківській області, де виявили громадянина України ОСОБА_15, після чого встановили його особу, а також факт прийняття ним участі у проведенні АТО на території тимчасово окупованих районів Донецької і Луганської областей. За результатом вказаних дій, продовжуючи реалізацію спільного злочинного умислу, направлено на жорстоке поводження з цивільним населенням, в частині незаконного утримання цивільного населення та катування з метою отримання від ОСОБА_15 необхідних свідчень, діючи умисно, користуючись беззахисним станом потерпілого та відсутністю у нього можливості до самозахисту, у порушення вищезазначених вимог закону, здійснили незаконне затримання потерпілого ОСОБА_15, та впевнившись, що потерпілий на даний час не є військовослужбовцем ЗСУ, а також інших збройних формувань України обвинувачені, діючи за попередньою змовою групою осіб, здійснюючи психологічний тиск позбавили ОСОБА_15 свободи пересування шляхом одягнення пластмасових стяжок на руки та мішка на голову, після чого помістили його в кузов автомобіля типу «джип-пікап» білого кольору з надписом на дверях «Севастополь» та привезли на територію бази відпочинку, що знаходиться в с. Новоплатонівка Борівської ОТГ Харківської області, чим здійснили порушення законів і звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а саме вимоги ст. 147 Женевської Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року. 01.09.2022, точного часу в ході досудового розслідування не встановлено, обвинувачені, діючи за попередньою змовою групою осіб, продовжуючи реалізацію свого злочинного умислу, в частині незаконного утримання цивільного населення та катування з метою отримання від них необхідних свідчень, діючи умисно, користуючись беззахисним станом полоненого та відсутністю у нього можливості до самозахисту, у порушення вищезазначених

вимог закону під час перебування на зазначеній базі відпочинку, помістили ОСОБА_15 в зачасно підготовлену земляну яму (заглиблення у землі глибиною близько 3 метри, шириною та довжиною близько 3 метри), де утримували його проти власної волі в умовах відсутності достатньої кількості продуктів харчування та води [8].

Аналіз положень Римського Статуту [9] дозволяє встановити декілька основних ознак катування, вчиненого в межах воєнних злочинів, а також злочинів проти людяності. У першому випадку такими ознаками є: 1) катування вчинено в рамках плану чи політики збройного конфлікту; 2) катування вчинено в рамках широкомасштабного вчинення воєнних злочинів. Аналогічна позиція викладена і в судових вироків, у переважній більшості яких акцентується увага на тому, що катування було вчинено із умислом на жорстоке поводження з цивільним населенням задля реалізації завдань, пов'язаних зі збройним конфліктом.

На обов'язковість визначення контекстуального елементу вказують і вчені. Так, наприклад, А.А. Вознюк, І.В. Жук, О.В. Таран, С.С. Чернявський зазначають, що найважливішим критерієм розмежування є контекстуальний елемент – зв'язок між збройним конфліктом і вчиненням злочину, що передбачає наявність збройного конфлікту й усвідомлення суб'єктом злочину його існування. Якщо контекстуальний елемент наявний, вчинене за певних обставин слід кваліфікувати за ст. 438 КК, а якщо відсутній – за іншими статтями КК (115, 121, 127, 146, 147, 152, 187, 289 тощо) [10, с. 96]. У випадку конкуренції ст. 438 КК України з іншими статтями Особливої частини КК України, які передбачають кримінальну відповідальність за вчинення загально-кримінальних злочинів, застосуванню підлягає ст. 438 КК України як спеціальна норма, через те, що вона вказує на додаткові (а саме контекстуальні) ознаки. За відсутності доведення контекстуальних елементів (наприклад, зв'язку діяння зі збройним конфліктом) воно має бути кваліфіковане як загально-кримінальне [11].

У другому випадку такими ознаками є: 1) катування вчинено в рамках широкомасштабного або систематичного нападу; 2) катування

спрямовано проти будь-якого цивільного населення, з усвідомленням такого нападу; 3) катування полягає в умисному заподіянні сильного болю або страждань, фізичних чи психічних, особі, яка перебуває під вартою або під контролем обвинуваченого; 4) катування не включає болю або страждань, що виникають лише в результаті законних санкцій, невід'ємних від цих санкцій або заподіяних ними випадково.

Відповідно саме існування широкомасштабного або систематичного нападу та зв'язок між цим нападом і відповідним діянням відрізняє злочини проти людяності від загальнокримінальних злочинів [7, с. 472]. До факторів, які можуть свідчити про «широкомасштабну атаку», можна віднести: кількість злочинних діянь, скоєних під час нападу; задіяні в нападі матеріально-технічне забезпечення та ресурси; кількість потерпілих; часовий та географічний масштаби атаки; зміна етнічного, релігійного, расового чи політичного складу загального населення; або сукупний вплив нападу на населення. Фактори, які слід враховувати під час визначенні того, чи був напад систематичним, включають: наявність закономірності у скоєнні злочинних діянь; напади повторювані і скоординовані в часі і просторі; причетність політичної або військової влади до нападу; наявність спрямованих на цивільне населення плану або політики; прийняття та інституціоналізація дискримінаційних процедур щодо цивільного населення; та використані під час нападу засоби та методи. Зокрема, такі чинники можуть свідчити про наявність державної або організаційної політики щодо вчинення нападу: ідентифікація та визначення потерпілих обвинуваченим до нападу; підготовка або мобілізація збройних сил перед нападом; виділення значних ресурсів на підготовку до нападу; зроблені до нападу публічні заяви; зустрічі високопосадовців держави або організації перед нападом, на яких обговорювалися питання військового характеру (наприклад, логістика та стратегія); призначення відповідальних за напад командирів; і повторення подібних нападів [7, с. 482, 484].

Відповідно до ч. 1 ст. 127 КК України катування як загальнокримінальне протиправне діяння передбачає обов'язкову ознаку

суб'єктивної сторони – мету, якою є примушування потерпілого чи іншої особи вчинити дії, що суперечать їх волі, у тому числі отримати інформацію чи зізнання, покарати потерпілого чи іншу особу за дії, вчинені нею або іншою особою чи у вчиненні яких вона або інша особа підозрюється, або з метою залякування її або інших осіб [13]. Наведена мета також унеможлиблює кваліфікацію зумовлених збройним конфліктом дій представників держави агресора за ч. 3 ст. 127 КК України, оскільки вона не відповідає контекстуальним елементам воєнних злочинів та злочинів проти людяності.

Отже, з урахуванням того, що відповідно до ст. 1 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання катування карається також тоді, коли воно вчинено з будь-якої причини, що ґрунтується на дискримінації будь-якого виду, коли такий біль або страждання заподіюються державними посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди [2], а також спираючись на територіальний принцип кримінальної відповідальності, визначений у ст. 6 КК України, відповідно до якого будь-яка особа, зокрема і представник іншої держави за діяння, вчинене на території України має нести відповідальність, передбачену чинним КК України [13], видається доцільним в ч. 3 ст. 127 КК України внести зміни та викласти її у такій редакції: *3. Діяння, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені державними посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди - караються...*

Висновки. Таким чином, проведене дослідження надало підставу для констатації, що основною ознакою, яка надає можливість відмежувати катування, передбачене ч. 3 ст. 127 КК України від катування, передбаченого ст.ст. 438 та 442-1 КК України, є вчинення його за відсутності контекстуальних елементів воєнних злочинів та злочинів проти людяності, а саме – поза планом чи політикою збройного конфлікту, широкомасштабного

вчинення воєнних злочинів, а також широкомасштабного або систематичного нападу на населення та наявного зв'язку між цим нападом і катуванням.

Після ратифікації Римського статуту, а також із урахуванням положень Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання питання щодо доцільності подальшого

збереження редакції ч. 3 ст. 127 КК України потребує детального вивчення. Вказане зумовлюється тим, що фактично положення та принципи національного кримінального законодавства надають можливість притягати іноземців до кримінальної відповідальності за вчинення на території України будь-яких кримінальних правопорушень, зокрема і катування, що ставить під сумнів доцільність виокремлення спеціальної кваліфікуючої ознаки саме для катування.

Література

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення правового захисту громадян та запровадження механізмів реалізації конституційних прав громадян на підприємницьку діяльність, особисту недоторканність, безпеку, повагу до гідності особи, правову допомогу, захист): Закон України від 12.01.2005 р. № 2322-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-15#Text>
4. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності: Закон України від 15.04.2008 р. № 270-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-17#Text>
5. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості: Закон України від 05.11.2009 р. № 1707-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1707-17#Text>
6. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за катування: Закон України від 01.12.2022 р. № 2812-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2812-20#n12>
7. Настільна книга судді: матеріали для розгляду справ про міжнародні злочини. Національна школа суддів України. 2024. URL: <https://nsj.gov.ua/files/1687510022%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%97%D0%BB%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B8%20%D0%9D%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%9A%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%20%D0%A1%D1%83%D0%B4%D0%B4%D1%96.pdf>
8. Вирок Котелевського районного суду Полтавської області від 23 грудня 2022 року (справа № 535/2922/22, провадження № 1-кп/535/368/22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108042992>
9. Римський статут Міжнародного кримінального суду, ратифікований із заявами Законом № 3909-IX від 21.08.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
10. Кваліфікація та розслідування порушення законів і звичаїв війни : наук.-практ. посіб. / А. А. Вознюк, І. В. Жук, О. В. Таран, С. С. Чернявський та ін.; за заг. ред. М. С. Цуцкірідзе, В. В. Чернея, А. А. Вознюка. Київ : Норма права, 2023. 322 с.
11. Стандарти розслідування воєнних злочинів. Загальна частина. Методичні рекомендації. URL: https://justgroup.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/standart-rozsliduvannya_zagalna-chastyna.pdf
12. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
13. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

References

1. Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia. Ofis Heneralnoho prokurora [On registered criminal offenses and the results of their pre-trial investigation. Office of the Prosecutor General]. Retrieved from: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> [in Ukrainian]

2. Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty katuvan ta inshykh zhorstokykh, neliudskykh abo takykh, shcho prynyzhuiut hidnist, vydiv povodzhennia i pokarannia [United Nations Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text [in Ukrainian]

3. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy (shchodo posylennia pravovoho zakhystu hromadian ta zaprovadzhennia mekhanizmv realizatsii konstytutsiinykh prav hromadian na pidpriemnytsku diialnist, osobystu nedotorkannist, bezpeku, povahu do hidnosti osoby, pravovu dopomohu, zakhyst): Zakon Ukrainy vid 12.01.2005 № 2322-IV [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine (regarding strengthening the legal protection of citizens and introducing mechanisms for the implementation of the constitutional rights of citizens to entrepreneurial activity, personal integrity, security, respect for personal dignity, legal aid, protection): Law of Ukraine No. 2322-IV of 12.01.2005]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-15#Text> [in Ukrainian]

4. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho ta Kryminalno-protseusualnoho kodeksiv Ukrainy shchodo humanizatsii kryminalnoi vidpovidalnosti: Zakon Ukrainy vid 15.04.2008 № 270-VI [On Amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine on Humanization of Criminal Liability: Law of Ukraine dated 15.04.2008 No. 270-VI]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-17#Text> [in Ukrainian]

5. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy shchodo vidpovidalnosti za zlochyny z motyviv rasovoi, natsionalnoi chy relihiinoi neterpymosti: Zakon Ukrainy vid 05.11.2009 № 1707-VI [On Amendments to the Criminal Code of Ukraine on Liability for Crimes Motivated by Racial, National or Religious Intolerance: Law of Ukraine dated 05.11.2009 No. 1707-VI]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1707-17#Text> [in Ukrainian]

6. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy shchodo udoskonalennia vidpovidalnosti za katuвання: Zakon Ukrainy vid 01.12.2022 № 2812-IX [On Amendments to the Criminal Code of Ukraine on Improving Liability for Torture: Law of Ukraine dated 01.12.2022 No. 2812-IX]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2812-20#n12> [in Ukrainian]

7. Nastilna knyha suddi: materialy dlia rozghliadu sprav pro mizhnarodni zlochyny. Natsionalna shkola suddiv Ukrainy [Judge's desk book: materials for considering cases on international crimes]. 2024. Retrieved from: <https://nsj.gov.ua/files/1687510022%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%97%D0%BB%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B8%20%D0%9D%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%9A%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%20%D0%A1%D1%83%D0%B4%D0%B4%D1%96.pdf> [in Ukrainian]

8. Vyroky Kotelevskoho raionnoho sudu Poltavskoi oblasti vid 23 hrudnia 2022 roku (sprava № 535/2922/22, provadzhennia № 1-кп/535/368/22) [The verdict of the Kotelevsky District Court of Poltava Region dated December 23, 2022 (case No. 535/2922/22, proceedings No. 1-кп/535/368/22)]. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108042992> [in Ukrainian]

9. Rymyskyi statut Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu, ratyfikovanyi iz zaiavamy Zakonom № 3909-IX vid 21.08.2024 [The Rome Statute of the International Criminal Court, ratified with applications by Law No. 3909-IX dated August 21, 2024]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text [in Ukrainian]

10. Kvalifikatsiia ta rozsliduvannia porushennia zakoniv i zvychaiv viiny (2023). [Qualification and investigation of violations of the laws and customs of war]: nauk.- prakt. posib. / A. A. Vozniuk, I. V. Zhuk, O. V. Taran, S. S. Cherniavskiyi ta in.; za zah. red. M. S. Tsutskiridze, V. V. Chernieia, A. A. Vozniuka. K. : Norma prava. 322 s. [in Ukrainian]

11. Standarty rozsliduvannia voiennykh zlochyniv. Zahalna chastyna [Standards for the investigation of war crimes. General part]. Metodychni rekomendatsii. Retrieved from: https://justgroup.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/standart-rozsliduvannya_zagalna-chastyna.pdf [in Ukrainian]

12. Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty katuvan ta inshykh zhorstokykh, neliudskykh abo takykh, shcho prynyzhuiut hidnist, vydiv povodzhennia i pokarannia [United Nations Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text [in Ukrainian]

13. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] : Zakon vid 05.04.2001 № 2341-III. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 30.10.2025

Дата прийняття статті: 28.11.2025

Опубліковано: 26.12.2025